

Nr 576.

Av herr **Liedberg m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 256, med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1945, m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition, nr 256, till riksdagen med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1945 föreslås bibehållande i stort sett av de regler, som gällt vid 1944 års taxering till krigskonjunkturskatt beträffande förvärvskällorna jordbruk och skogsbruk. Vid beräkning av merinkomst av jordbruk skall som jämförelseinkomst för nystartade jordbruk upptagas i regel det resultat, som under förkrigsinkomståren eller något av dessa utvunnits av annan, som då bedrivit jordbruk å samma fastighet. Det har också föreskrivits, att för fysisk person, som av jordbruk haft sin huvudsakliga försörjning, jämförelseinkomsten ej må bestämmas till lägre belopp än 3 000 kronor. I praxis ha dessa regler medfört, att nystartade jordbruk i ett flertal fall erhållit alltför låga jämförelseinkomster. Den tidigare brukaren av fastigheten har kanske drivit jordbruket extensivt men den nuvarande brukaren intensivt. Justeringarna enligt likformighetsregeln ha ofta visat sig verka i ogynnsam riktning för nystartade jordbruk. Det synes angeläget, att man i författningstexten inför anvisningar till taxeringsmyndigheterna, att för nystartade jordbruk jämförelseinkomsten beräknas till belopp som finnas skäliga, och synes därvidlag böra tillämpas den formen, att man tillerkänner sådana jordbruk en jämförelseinkomst med utgångspunkt från en skälig förräntning å det egna arbetande kapitalet eller å detta samt upplånat kapital med avdrag för ränteutgifter, i båda fallen därjämte med tillägg för ersättning åt jordbrukaren och hans familj för deras arbetsinsats.

Förevarande fråga har varit föremål för behandling bl. a. av bevillningsutskottet år 1942 i anledning av motion.

Skattskyldig, som vill framställa yrkande att endast viss del av merinkomst av jordbruk skall anses bero på förhållanden, som avses i 1 § i förslaget, har att till stöd för yrkandet förete erforderlig utredning. Därvid gäller som huvudregel — möjlighet till särskild bevisning föreligger sålunda — att i taxerad merinkomst inräknas endast i bruttointäkten ingående prisstegring vid avyttring eller uttag till egen rörelse av produkter från jordbruket utöver vad som erfordras för att dels täcka omkostnadernas ökning i förhållande till

prisläget före krigsutbrottet, dels medgiva utjämningsavdrag. Vid denna beräkning av merinkomst av jordbruk enligt den s. k. prisstegringsmetoden skola normalt användas procentsatser, som av Kungl. Maj:t fastställas efter förslag av centrala krigskonjunkturskattenämnden. Vid framräkandet av dessa procentsatser har nämnden år 1944 beträffande jordbrukets produkter, försålda år 1943, framräknat procentsatser, som utvisa negativa tal för vissa produktslag. Enligt den mening, som företrätts av jordbrukets representanter i nämnden, hade dessa negativa tal bort efter avrundning införas i kungörelsen med vissa föreskrifter rörande beräkning av taxerad merinkomst av jordbruk för att liksom de positiva talen användas vid fastställandet av den taxerade merinkomsten av jordbruk. Vid 1944 års taxering till krigskonjunkturskatt tillåtas de skattskyldiga icke kvitta minusbelopp mot plusbelopp med användande av minusprocenten vid beräkning av merinkomsten av jordbruk enligt prisstegringsmetoden. Av föreslagna författningsbestämmelser, som i detta avseende äro identiska med 1944 års, synes framgå, att till beskattning skall upptagas den genomsnittliga prisstegringen utöver omkostnadsökningen och att sålunda prisstegringen å alla produktslag skall beaktas vid merinkomstens fastställande. Om procentsatser fastställas endast för produkter, som i beräkningarna utvisa positiva krigskonjunkturvinstprocenter, medan för produktslag med negativa krigskonjunkturvinstprocenter utsättes noll, uppkommer som resultat, att ur jordbrukets hela produktion urskiljas för beskattning de produktslag, som utvisa större prisstegring än som erfordras för att täcka den genomsnittliga omkostnadsökningen och utgöra kompensation för vissa förhållanden, medan ingen hänsyn tages till produktslag, för vilka prisstegringen är mindre. Detta strider mot principen, att vederbörande jordbruks samlade inkomst skall tagas i betraktande vid krigskonjunkturbeskattningen och icke allenast inkomsten av de produktionsgrenar, som givit taxeringsbar inkomst. Särskilt må framhållas, att de tillkallade sakkunnigas beräkningar över omkostnadsökningen hitintills innefattat den genomsnittliga prisstegringen för jordbrukets olika produktionsmedel, d. v. s. å jordbrukets produktionsmedel tillsammans. För att jämförelsen skall bli riktig, måste därför mot prisstegringen å produktionsmedlen (omkostnadsökningen) ställas prisstegringen å jordbrukets alla produkter och icke endast stegringen beträffande vissa av dessa.

Det synes icke till fyllest, att de skattskyldiga hänvisas till att i enlighet med bestämmelsen i anvisningarna till 5 § (p. 6, st. 4, sista meningen) förete utredning om den verkliga genomsnittliga prisstegringen å gjorda försäljningar utöver omkostnadsökningen under beskattningsåret. 1944 års beräkningar hava givit vid handen, att negativa procenttal till skillnad mot tidigare föreligga för ett betydande antal produktslag, varför hänvisningarna till sistnämnda förfaringssätt kommit att beröra nästan alla skattskyldiga jordbrukare. 1945 års beräkningar torde visa ännu flera negativa tal. På sådant sätt fastställda procenttal synas under sådana förhållanden icke vara av den beskaffenhet, att de

normalt äro användbara för beräkning av den taxerade merinkomsten av jordbruk enligt prisstegringsmetoden. Ett företeende av sådan bevisning, som här nämnts, är därjämte förenat med stora tekniska och praktiska svårigheter och skulle förorsaka den skattskyldige betydande arbete och kostnader. Det har tills vidare icke kunnat anvisas något bestämt sätt, på vilket en sådan godtagbar bevisning skall förebringas. I verkligheten torde den emellertid innebära en utredning beträffande enskilda jordbruk av motsvarande slag som de sakkunniga utfört beträffande hela jordbruket. En sådan tillfredsställande utredning är icke möjlig att åstadkomma. Bestämmelsen i anvisningarna till 5 §, punkt 6, sista meningen, om skattskyldigs rätt att förete särskild bevisning rörande den genomsnittliga prisstegringen bör närmast ha tillämpning i sådana fall, då prisstegringen är en annan än den de sakkunniga konstaterat med sitt prisunderlag, och bör den skattskyldige i sådant fall avfordras bevisning endast så långt, att han utgår från sina egna à-pris beskattningsåret för de produkter, i fråga om vilka han ifrågasätter avvikelser från Kungl. Maj:ts procentsatser, och insätter dessa i tabellerna med bibehållande av för Kungl. Maj:ts procentsatser använda siffror för förkrigspriser och omkostnadsökningens procent. Dyliga fall torde dock vara fåtaliga, då priserna på de viktigaste jordbruksprodukterna sedan flera år varit reglerade. Skiljaktigheter i prisläget ha visserligen förekommit olika landsdelar emellan, men dessa skiljaktigheter inverka föga på resultatet, enär de varit likartade under förkrigsåren och beskattningsåret med undantag för mjölkpriset, för vilket regionala procentsatser föreslagits. I vanliga fall bör den taxerade merinkomsten enligt prisstegringsmetoden kunna beräknas med hjälp av procentsatser, såväl positiva som negativa, vilka fastställts i syfte att normalt tillämpas.

I den mån motionen nr 278 i andra kammaren icke vinner beaktande torde beträffande skogsbruket följande ändringar i förslaget böra vidtagas.

Den grundläggande principen i fråga om krigskonjunkturbeskattningen av skogsbruk är ju, att beskattning endast skall ske av det belopp, som motsvarar prisstegringen å i skogsbruket tillgodogjordade skogsprodukter i förhållande till det genomsnittliga prisläget under förkrigsinkomståren, i den mån denna prisstegring överskrider omkostnadernas ökning sedan sagda tid. Man vill sålunda med krigskonjunkturbeskattning träffa den ökade vinstmarginalen. Som kostnad för förkrigsinkomståren resp. beskattningsåret borde därför medräknas samtliga kostnader för uttagandet av skogsprodukterna i fråga, sålunda både kostnaderna för verkets tillredning samt transporten till den leveransplats, bruttopriserna avse, ävensom samtliga allmänna kostnader, även till den del dessa icke medräknas vid taxeringen till skogsaccis. Vid beräkning av ökningen av vinstmarginalen bör man också taga hänsyn till den omständigheten, att man nu får göra skogsuttag med betydligt svårare driftförhållanden än före

kriget. De ökade bruttointäkterna — i allmänhet normalprisbestämda — äro avsedda att giva komparation jämväl för därav föranledda driftskostnader, som bero på att uttagen nu måste ske även på de mest olämpliga marker. Det bör i detta sammanhang påpekas, att länstablåernas kostnader för huggning och körning väsentligen synas bygga på uppgifter från företag, som kunnat bedriva avverkningen med avtalsbunden arbetskraft och till löner, som nära anslutit sig till avtalens. Det är emellertid ett välkänt faktum, att skogsavverkningar icke kunna utföras med endast avtalsenliga löner. För att kunna verkställa de önskade och ålagda avverkningarna ha skogsägarna i stor omfattning måst betala avverkningskostnader, som högst väsentligt överstiga de avtalsenliga, något som särskilt gäller avverkare utan fast arbetarstam. Det vill förefalla, som om man vid beräkningen av den ökade vinstmarginalen i större omfattning borde taga hänsyn till dessa omständigheter.

Centrala krigskonjunkturskattenämnden har gjort följande uttalande till ledning vid beräkning av taxerad merinkomst av skogsbruk vid taxering till krigskonjunkturskatt år 1944:

»Som omkostnad för förkrigsinkomståren resp. beskattningsåret må endast upptagas omkostnader för verkets tillredning samt transport till den leveransplats bruttopriserna avse ävensom allmänna avverkningskostnader med samma belopp som medgivits vid taxeringen till skogsaccis. Transportkostnaderna skola härvid avse samma väglängd under beskattningsåret som under förkrigsinkomståren.»

Detta uttalande gäller av den skattskyldige företedd bevisning rörande prisstegring utöver omkostnadsökning, men äro de s. k. länstablåerna upprättade efter enahanda principer. Anledningen till att andra allmänna omkostnader ej tagits i betraktande vid bestämmandet av krigskonjunkturvinstprocenterna å skogsprodukterna är icke klar. Möjligen ha de sakkunniga, som verkställt beräkningarna, ansett, att övriga allmänna omkostnader ej undergått någon höjning sedan förkrigsåren, varför ökningen av nettot (mervinsten) skulle bliva densamma, vare sig de intagas i kalkylen eller icke. Denna förutsättning är dock icke riktig, enär även nu berörda allmänna omkostnader stigit, i många fall högst betydligt. Vad vedavverkningarna beträffar är vidare att märka, att brännveden före kriget utgjorde ett mindre betydelsefullt sortiment och vad barrved beträffar i viss mån en avfallsprodukt, som tillvaratogs i den mån priset täckte de med avverkningen direkt förenade kostnaderna. Vid denna tid varken kunde eller borde man i nämnvärd grad fördela nu åsyftade allmänna kostnader även på veden, utan fingo de betalas av andra sortiment. Saken ter sig givetvis helt annorlunda, sedan veden blivit ett huvudsortiment, till vilket även bättre skog och träd, som eljest skulle fått tillväxa, tagits i anspråk. Det ligger i öppen dag, att även veden under sådana förhållanden bör deltaga i bestridande av berörda skogsbruket åvilande allmänna omkostnader. Därigenom

inkommer nu en kostnadspost, som förut icke eller i mindre grad behövt tagas i betraktande vid vedavverkningarna.

Vi anse oss därför böra påkalla uppmärksamhet på den praxis och den administrativa tolkning, som skett av tidigare lagstiftning om krigskonjunkturskatt, vilken tolkning icke åstadkommit en rätt och rättvis taxering till krigskonjunkturskatt för skogsbruket. Större hänsyn bör tagas till faktiska kostnadsökningar såväl med avseende på de direkta avverkningskostnaderna som med avseende på de allmänna omkostnaderna. Även andra allmänna omkostnader än de, som medtagas vid taxering till skogsaccis, böra därvid tagas i betraktande.

Det synes vidare angeläget att i krigskonjunkturskattelagen regleras följande taxeringsfall:

Krigskonjunkturbeskattning av skogsbruk skall ju träffa den ökade vinstmarginalen i förhållande till det genomsnittliga prisläget under förkrigsinkomståren. Har den skattskyldige förvärvat fastigheten efter krigsutbrottet och köparen sålunda erlagt en köpeskilling som ligger högre än det genomsnittliga prisläget under förkrigsinkomståren och säljaren dessutom blivit föremål för krigskonjunkturbeskattning i samband med sin avyttring av växande skog synes det oskäligt, att köparens uttag av skogsprodukter skall träffas av en krigskonjunkturbeskattning, som beräknas i förhållande till förkrigsprisläget i stället för till köpetillfällets prisläge.

Jämlikt 29 § 3 mom. i 1944 års krigskonjunkturskatteförordning ålåg det vederbörande taxeringsintendent att i rekommenderat brev tillställa den skattskyldige förslag rörande taxering till krigskonjunkturskatt såvitt angår inkomst av jordbruk och skogsbruk. Dylikt brev finge allenast där särskilda omständigheter därtill föranledde avsändas senare än den 30 september 1944. Över förslaget hade därefter den skattskyldige att inom viss tid avgiva erinringar. Denna tid skulle, där ej särskilda omständigheter gjorde det omöjligt, bestämmas till minst fjorton dagar efter förslagets mottagande. I realiteten torde emellertid den 30 september icke hava blivit den normalt sista tidpunkt, före vilken förslagen tillställts den skattskyldige, utan torde i stället det normala hava blivit, att förslagen utskickats efter nämnda tidpunkt. Här emot kan måhända någon anmärkning icke göras, då det torde vara ett allmänt känt förhållande, att länsstyrelsernas personal, i allt fall före den nuvarande taxeringsorganisationen, under pågående provningsnämndssammanträden för den ordinarie inkomsttaxeringen icke medhunnit att ägna större tid och arbete åt krigskonjunkturskattetaxeringen. Betänkligare synes emellertid vara, att den tid för erinringar, som stått den skattskyldige till buds, i många fall högst avsevärt understigit de fjorton dagar, som den skattskyldige, där ej särskilda omständigheter göra det omöjligt, skulle haft till sitt förfogande för avgivande av erinringar. Sålunda har i Malmöhus län år 1944 ett flertal skattskyldiga

erhållit en tid av tre dagar från utsändandet av förslaget, vilket i många fall inneburit, att erinringar mot förslaget skulle varit avgivna, innan förslaget kommit den skattskyldige till handa, åtminstone då förslaget utskickats dagen eller dagarna närmast efter jul. Ett sådant förfaringsätt från skattemyndigheternas sida torde väl näppeligen kunna vinna stöd i författningens bestämelse, »där ej särskilda omständigheter göra det omöjligt», då det dock föreskrives skyldighet för taxeringsintendent att tillstålla förslag. Ett förslag, som tillstålles efter det tiden för erinringarnas avgivande utgått, synes väl snarare vara att anse som ett förhandsmeddelande om det eventuella beslut prövningsnämnden kommer att fatta än ett förslag.

I det förslag till krigskonjunkturskatteförordning år 1945, som avgivits av 1944 års allmänna skattekommitté, ha ovannämnda bestämmelser i 1944 års förordning intagits oförändrade. Det synes därför vara av vikt, att vid årets krigskonjunkturskattetaxering en restriktivare tolkning av ifrågavarande bestämmelse från myndigheternas sida sker än hittills.

Den tid av fjorton dagar, som är föreskriven, synes — framför allt av den omständigheten, att den skattskyldige utan sakkunnig hjälp i allmänhet ej kan avgiva erinringar mot tillstållt förslag — böra vara ett absolut minimum. Kortare tid kan naturligtvis i rena undantagsfall vara motiverad, men förklarings-tiden får dock ej inskränkas så att den skattskyldige i realiteten avskäres varje möjlighet att avgiva erinringar inom föreskriven tid.

På grund av det ovan anförda hemställas,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 256 måtte besluta ändringar i förslaget till förordningen om krigskonjunkturskatt för år 1945 i huvudsaklig överensstämmelse med här ovan anförda synpunkter.

Tillika hemställas, att utskottet måtte låta utarbета nödig författningstext.

Stockholm den 18 april 1945.

Gösta Liedberg.

Sam B. Norup.

Wald. Svensson.
